

Region Nordjylland

Att.

Patientforløb og Økonomi

Sundhedsplanlægning

Iben Mortensen

Sundhedsstyrelsens rådgivning til Region Nordjyllands fødselsplan

Region Nordjylland har den 13. december 2022 sendt udkast til en ny fødselsplan i høring og anmodet om Sundhedsstyrelsens rådgivning hertil. I henhold til Sundhedslovens § 206 stk. 2 skal regionerne indhente rådgivning fra Sundhedsstyrelsen under udarbejdelse af sundhedsplaner, herunder også hospitals- og fødeplaner.

Dato 19-01-2023

Sagsnr. 04-0200-29

Reference anww

T 9351 8525

E sstsymp@sst.dk

Sundhedsstyrelsen tager i sin rådgivning udgangspunkt i sundhedsloven og de politiske målsætninger bag denne, Sundhedsstyrelsens specialeplan (2017), samt Sundhedsstyrelsens *Anbefalinger for organisering af fødetilbud*¹ og *Anbefalinger for Svangreomsorgen*².

Udgangspunktet for rådgivningen er blandt andet specialeplanlægningens generelle princip om, at 'øvelse gør mester', sundhedslovens § 2 omkring lighed i adgang til sundhedsydelser, høj kvalitet i behandling, sammenhæng mellem ydelser, valgfrihed og let adgang til information.

Tidligere rådgivning

Sundhedsstyrelsen har senest ydet rådgivning til Region Nordjylland vedrørende fødeområdet i forbindelse med fødselsplanen 2016, ændringer vedr. Thisted Sygehus i 2018 og i forbindelse med profilplanen for Region Nordjyllands hospitaler 2021-2025 i 2021. Vi skal henvise til disse svar i deres helhed.

Bemærkninger og rådgivning

Generelle bemærkninger

I udkastet til fødselsplanen beskrives regionens visioner, udvikling og mål for svangreomsorgen, herunder fødeområdet. Sundhedsstyrelsen konstaterer, at det fremsendte udkast er af overordnet karakter, hvorfor Sundhedsstyrelsens rådgivning også vil være overordnet.

¹ Anbefalinger for organisering af fødetilbud. Sundhedsstyrelsen 2021. www.sst.dk/da/udgivelser/2021/Anbefalinger-for-organisering-af-foedetilbud

² Anbefalinger for Svangreomsorgen. Sundhedsstyrelsen 2021. www.sst.dk/da/udgivelser/2022/anbefalinger-for-svangreomsorgen

Det fremsendte udkast til fødselsplan fra Region Nordjylland indeholder mange relevante elementer. Sundhedsstyrelsen finder det blandt andet positivt, at fødselsplanen skal sikre et ensartet tilbud i hele regionen, herunder ift. antal og tidsmæssig placering af kontroller i graviditetsforløbet, samt at svangreomsorgen baseres på anerkendt klinisk praksis, herunder fokus på monitorering, patientsikkerhed og faglig udvikling.

Sundhedsstyrelsen hæfter sig dertil positivt ved regionens fokus på sammenhæng i forløbene for de gravide, herunder ift. jordemoderkontinuitet, medinddragelse af kommende forældre og samarbejde mellem de forskellige aktører på svangreområdet på tværs af sektorer mv.

Ydermere er det relevant, at regionen særskilt adresserer og beskriver initiativer relateret til de udfordringer, der er på fødeområdet med rekruttering og fastholdelse af sundhedsprofessionelle særligt på de regionale fødegange, hvor der i udkastet adresseres initiativer til at sikre et godt introduktionsforløb, kompetenceudvikling og et godt arbejdsmiljø.

Vedrørende mulighed for hjemmebesøg, tryghedsopkald mv.

Regionen beskriver, at det planlægges at give førstegangsfødende tilbud om hjemmebesøg i stedet for indlæggelse ved problematikker relateret til trivsel og amning, samt at der tilbydes tryghedsopkald og videokonsultationer. Overordnet finder Sundhedsstyrelsen disse initiativer relevante. Det fremgår imidlertid ikke, hvor længe efter fødslen disse tilbud skal være gældende, og Sundhedsstyrelsen opfordrer regionen til at have opmærksomhed på tidsmæssigt og eventuelt indholdsmæssigt overlap med sundhedsplejerskens hjemmebesøg på 4.-5. dagen.

Vedrørende forebyggelse af ulighed i sundhed og målrettede indsatser

Sundhedsstyrelsen noterer sig med tilfredshed, at regionen har fokus på at forebygge social ulighed, og at regionen har planer om at udvikle og iværksætte særlige indsatser til målgrupper, der erfaringsmæssigt har brug for et særligt tilbud eller ekstra støtte. Ligeledes at der også i det tværsektorielle samarbejde er et særskilt fokus herpå.

Regionen beskriver et særligt fokus på gravide og familier med anden etnisk baggrund end dansk og fremhæver denne målgruppe som en særlig uhomogen gruppe. Sundhedsstyrelsen finder det relevant at have fokus på gravide og familier med anden etnisk baggrund end dansk, men anbefaler et fokus på, at også andre grupper af særligt sårbare eller med særlige behov kan være forskellige både i karakteristika og behov.

I forhold til virtuelle konsultationer og app-løsninger, som regionen beskriver som et initiativ, anbefaler Sundhedsstyrelsen, at der ved sådanne løsninger er et særligt fokus på sårbare og kommende forældre med særlige behov, således at eventuelle risikofaktorer eller mistriivsel ikke overses, og så der gives det rette tilbud og støtte.

Regionen beskriver et ønske om, i samarbejde med de nordjyske kommuner, at udvikle særlig tilrettelagt forældreuddannelse til særligt udsatte gravide samt partnere med særlige behov. Sundhedsstyrelsen gør opmærksom på, at dette er afprøvet og evalueret i satspuljeprojektet *Styrket indsats i svangreomsorgen*³. Regionen kan med fordel inddrage erfaringerne fra dette i deres arbejde med at udvikle forældreuddannelser.

Sundhedsstyrelsen finder det positivt, at der er fokus på det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde om sårbare gravide og partnere. Samarbejdet mellem særligt jordemoder og sundhedsplejerske kan med fordel beskrives yderligere, særligt for gravide indplaceret på niveau 3 og 4 i niveauerne for svangreomsorgen, hvor der er et stort forebyggelses- og sundhedsfremmende potentiale ved veltilrettelagte tværsektorielle indsatser, jf Sundhedsstyrelsens Anbefalinger for Svangreomsorgen. Ligeledes kan regionen tage udgangspunkt i indsatser beskrevet i publikationen *Tidlig indsats for sårbare familier*⁴.

Regionen beskriver, at der siden 2019 har været gennemført screeningssamtaler med samtlige gravide med formål at opspore gravide, der har behov for særlig støtte. Sundhedsstyrelsen bemærker her, at der ved disse screeningssamtaler med fordel også kan være fokus på opsporing af fødselsdepression og risikofaktorer herfor, både hos den gravide og partner.

Vedrørende regionens ammetilbud

Sundhedsstyrelsen hæfter sig positivt ved, at regionen har fokus på at understøtte et godt ammeforløb med udgangspunkt i den enkeltes situation og behov. Ligeledes at regionen har fokus på tæt koordination og samarbejde mellem regionale jordemødre og kommunale sundhedsplejersker for at understøtte sammenhæng i vejledningen. Sundhedsstyrelsen finder det i forhold til rådgivningen væsentlig, at det beskrives, at rådgivningen gives i henhold til Sundhedsstyrelsens evidensbaserede ammeanbefalinger, der beskrives i Sundhedsstyrelsens håndbog *Amning - en håndbog for sundhedspersonale*⁵. Denne opdateres

³ Styrket indsats i svangreomsorgen for udsatte gravide. Evaluering 2017. Sundhedsstyrelsen. www.sst.dk/da/udgivelser/2017/Styrket-indsats-i-svangreomsorgen-for-udsatte-gravide

⁴ Tidlig indsats for sårbare familier. Evaluering 2021. Sundhedsstyrelsen. www.sst.dk/da/puljer/Tidlig-indsats-for-saarbare-familier

⁵ Amning - en håndbog for sundhedspersonale. Sundhedsstyrelsen 2023. www.sst.dk/da/Udgivelser/2022/Amning---en-haandbog-for-sundhedspersonale

jævnligt og er i indeværende år netop udgivet i en opdateret version. Dertil finder Sundhedsstyrelsen det væsentligt, at der i forhold til uddannelse af ammerådgivere, alene uddannes i forhold til IBCLC (International Board Certified Lactation Consultant), der er en anerkendt international certificeret ammeuddannelse.

Vedrørende regionens fødesteder

Sundhedsvæsenets indsats under fødslen er overordnet at sikre rammerne for et trygt fødselsforløb, uanset hvor og hvordan fødslen finder sted, herunder at sikre at mor og barn kommer igennem fødslen med bedst mulig sundhedstilstand, at minimere komplikationer under og efter fødslen, at bidrage til en god fødselsoplevelse samt understøtte en stærk familiedannelse.

Region Nordjyllands udkast til fødselsplan adresserer dele af disse elementer, blandt andet i forhold til at sikre en god fødselsoplevelse og understøtte en stærk familiedannelse. Det fremgår til gengæld ikke af udkastet, hvordan man mere konkret sikrer imødekommelse af Sundhedsstyrelsens anbefalinger for organiseringen af fødetilbud. I udkastet er en beskrivelse af organiseringen af fødesteder i regionen udeladt.

For så vidt angår fødeafdelingerne drejer det sig blandt andet om, hvorledes det sikres, at disse kan varetage både komplicerede og ukomplicerede fødsler inden for afdelingens specialiseringsniveau i henhold til gældende nationale specialeplan, herunder hvordan man på et sygehus med fødeafdeling på hovedfunktionsniveau sikrer, at det er muligt at få umiddelbar assistance fra en speciallæge i gynækologi og obstetrik, pædiatri og anæstesiologi, og at der foreligger samarbejdsaftaler med øvrige relevante specialer som kirurgi, urologi, børnekirurgi mv.

Derudover har Sundhedsstyrelsen en række anbefalinger for organisering af fødeklinikker på- og udenfor sygehuse samt for hjemmefødsler, som udkastet til fødselsplan i Region Nordjylland ikke forholder sig til.

Sundhedsstyrelsen kan dog af udkastet til fødselsplanen konstatere, at regionen planlægger at fastholde de tre fødesteder, som regionen har haft hidtil. Som anført i tidligere rådgivning finder Sundhedsstyrelsen det positivt, at fødsler er samlet på de tre sygehuse, der har akutfunktion i regionen. Der er på Regionshospitalet Nordjylland, Thisted imidlertid ikke en pædiatrisk afdeling og på Regionshospitalet i Hjørring er der på matriklen kun begrænset adgang til kompetencer i neonatologi. Jf. Sundhedsstyrelsens specialevejledning bør der som udgangspunkt kun foregå fødsler på sygehuse, der som minimum har hovedfunktion i pædiatri, herunder neonatologiske kompetencer, således at der på matriklen kan foregå forventede ukomplicerede fødsler og fødes forventede ellers

raske børn fra gestationsalder 32+0. I tyndbefolkede og afsides områder med særlig geografi, hvor dette ikke kan opfyldes, kan alternative løsninger være nødvendige og tilladelige. Det er dog en forudsætning, at den sundhedsfaglige kvalitet sikres gennem et tæt samarbejde med alle relevante parter, samt at den fødende og eventuelle partner er informeret om det begrænsede tilbud. Ligeledes skal sikres fokus på relevant visitation til fødestedet, hvilket betyder, at nogle gravide bør have tilbud om at føde på Aalborg Universitetshospital, hvor der er neonatologisk assistance på matriklen.

Såfremt fødselsplanen og implementeringen heraf medfører konkrete ændringer i organiseringen og placeringen af specialer eller specialfunktioner skal Sundhedsstyrelsen anmodes om rådgivning i relation hertil.

Sundhedsstyrelsen står til rådighed for uddybning og spørgsmål i forhold til rådgivningen, såfremt dette måtte ønskes.

Med venlig hilsen

Ane Just Ohrt

Konst. Sektionsleder
Enhed for Sygehusplanlægning